

О. І. Сумцов, В. М. Зігунов

*Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АЛЬПІНИЗМУ ТА СКЕЛЕЛАЗІННЯ У СУМСЬКОМУ РЕГІОНІ

У статті розкриті особливості розвитку альпінізму та скелелазіння в Сумському регіоні на сучасному етапі. Висвітлено ресурсні можливості для занять зазначеними видами спорту, аспекти діяльності регіональної федерації та музею альпінізму, набуття досвіду гірських сходжень спортсменами, окреслені перспективи подальшого розвитку.

Ключові слова: альпінізм, скелелазіння, скеледром, гірські сходження, регіон.

The article reveals the features of the development of mountaineering and rock climbing in the Sumy region at the current stage. Resource opportunities for practicing the specified sports, aspects of the activities of the regional federation and the mountaineering museum, the acquisition of mountain climbing experience by athletes, and the prospects for further development are outlined.

Key words: alpinism, rock climbing, climbing wall, mountain climbing, region.

Постановка проблеми. Упродовж десятиліть в Сумському регіоні розвиваються такі види спорту як альпінізм та скелелазіння. У своєму арсеналі сумські альпіністи та скелелазни мають досягнення як українського так і світового рівня. Але в реаліях сьогодення альпінізм та скелелазіння на Сумщині зазнали змін. Змінилися та обмежилися можливості займатися цими видами спорту, використовуючи природні ресурси як України так і світу.

Наразі у альпіністів Сумського регіону немає можливості для регулярних поїздок до різних гірських систем світу, таких як Альпи, Памір, Гімалаї тощо. Скелелазіння, як окремий вид спорту та як один із напрямків підготовки альпіністів, перебуває дещо в кращому становищі, проте також має проблеми розвитку. Відсутність мінімальної державної підтримки дається взнаки на розвиток та залучення професійних кадрів для роботи з молоддю у зазначених видах спорту.

Мета роботи – охарактеризувати особливості для занять альпінізмом та скелелазінням у Сумському регіоні та визначити перспективи їх розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сумщина є регіоном на теренах України, у якому відсутні гірські системи, які необхідні як ресурс для занять альпінізмом та скелелазінням. Але сумські альпіністи та скелелазни беруть участь у спортивних заходах всеукраїнського та міжнародного масштабу.

На сьогодні на Сумщині функціонує Федерація альпінізму та скелелазіння Сумської області під керівництвом майстра спорту, з почесним званням «Снігового барса» Федора Петровича Мітюхіна.

Упродовж 60 років існує дитячий клуб туристів-альпіністів при Сумському Палаці дітей та юнацтва, під керівництвом кандидата в майстри спорту, інструктора альпінізму, відмінника освіти, заслуженого вчителя України Віри Андріївни Паненко. Також при дитячому Палаці функціонує музей історії альпінізму під керівництвом методиста відділу туризму, кандидата у майстри спорту, інструктора зі спортивного туризму, відмінника освіти України Валентини Іванівни Андросової.

У вихованні підростаючого покоління відіграє важливу роль музей альпінізму, до якого активно проводяться екскурсії школярів та студентів. Тут зібрано понад 7,5 тисяч експонатів та висвітлені основні історичні події від часу, коли зародився світовий альпінізм

до сучасних досягнень альпіністів як України так і видатних досягнень сумських альпіністів. Серед експонатів є доволі унікальні, такі як камінь з найвищої вершини на планеті – Евересту. Також представлено спорядження, з яким ходили перші альпіністи на вершини.

Окрасою розділу «Вершини снігових барсів» є сумські альпіністи, які мають звання «Снігові барси», яких в регіоні на сьогодні п'ять [3]. Неофіційний титул «Сніговий барс» присвоюється за підкорення всіх п'яти семи тисячників території СНД, а саме: дві вершини в горах Тянь-Шаню – пік Перемоги (7439 м) та пік Хан-Тенгри (7010 м); три вершини на Памірі – Пік Ісмаїла Сомоні (7495 м), пік Абу Алі ібн Сіно (7134 м), пік Євгенії Корженевської (7105 м). Для багатьох екскурсантів таке відвідування музею могло б стати першим знайомством зі світом гір. Проведення екскурсій для школярів та студентів більш ширше популяризує гірські види спорту, зокрема альпінізм та скелелазіння.

Наразі в місті Суми функціонує скелелазний стенд – скеледром, збудований силами ентузіастів та активістів, на якому тренуються та беруть участь у змаганнях юні скелелазники. Проведення івентів до дня міста та реклама в соціальних мережах наразі вже приносить користь і скелелазіння набирає популярності серед жителів міста. Скелелазіння всебічно формує особистість, дарує корисні навички, такі як: логічне мислення, швидкість прийняття рішень, спритність, увагу, рішучість, самостійність та відвагу [4].

Наявність скеледрому в місті Суми має великий потенціал. Це значно розширює можливості та підвищує туристичні можливості області. Проведення національних та міжнародних змагань могли б мати позитивний вплив на інфраструктуру міста та сприяти збільшенню туристів до регіону із залученням фінансів. Наразі скелелазіння є олімпійським видом спорту, тож наявність сучасного тренажера дозволило б тренувати та виховувати майбутніх олімпійських чемпіонів, що в майбутньому могли б представляти Сумщину на міжнародній арені.

Один із потенційних напрямків є досвід відкриття в Україні комерційної «Школи альпінізму» для бажаючих зануритись у світ гір та пригод [2]. Приклади успішного функціонування такого напрямку є в містах України, таких як Київ та Дніпро. Дана школа – прекрасний варіант в короткі терміни отримати базові знання з

альпінізму, ознайомитися з діями груп горосходжувачів на різних скельних маршрутах, маршрутах мультіпітчі, альпіністських скельних маршрутах. Тут навчають, як безпечно поводитися на гірському рельєфі, як організувати безпечні ночівлі та багато іншої корисної інформації [5].

В Україні потенційними районами для проведення заходів з альпінізму і скелелазіння можуть бути Денеші, Буцький каньйон, Карпатський регіон. Карпати є чудовим полігоном для набуття та відпрацювання навичок пересування по гірському рельєфу, по снігу, щодо організації бівуаку [6]. Сумські спортсмени використовують можливість отримати практичні знання, вміння та навички, виїжджаючи в Карпати для сходжень на найвищі вершини України – Говерлу, Петрос та інші.

При проведенні альпіністських заходів, потрібно також проводити навчання з надання першої медичної допомоги, в рамках підготовки до гірських сходжень. Ці знання також будуть доречними в реаліях сьогодення.

Проведення заходів з альпінізму та скелелазіння можна комбінувати з різними видами туризму. Наприклад, запропонувати бажаючим спробувати унікальний турпродукт на теренах Сумської області, який включатиме заняття на скеледромі, відвідування музею альпінізму, потім сплав на байдарках з ночівлею в наметах та самостійною організацією бівака.

Високкокваліфіковані і досвідчені спортсмени-альпіністи Сумщини мають неодноразові звершення, тому для реалізації майбутніх проектів даний вид спорту має потужних професіоналів, що дозволить досягти певних результатів при активному початку роботи по розвитку альпінізму.

Щодо перспектив можна зазначити, що розвитку альпінізму та скелелазіння в Сумському регіоні сприятиме створення системи підготовки скелелазів та альпіністів, починаючи зі школи до навчання у вищих навчальних закладах [1], з використанням як українського так і закордонного досвіду. Створення комерційної «Школи альпінізму» для всіх бажаючих може потужно популяризувати дані види спорту в регіоні серед населення [2].

Висновки. Сумщина має багаторічні традиції та наявний потенціал для розвитку альпінізму і скелелазіння в регіоні. Перспективою для розвитку даних видів спорту є можливість

створення Школи з альпінізму для всіх бажаючих на базі федерації альпінізму та скелелазіння, що дало б поштовх для подальшого розвитку активних занять у природному середовищі. Широке висвітлення роботи федерації та музею альпінізму в соціальних мережах дозволить зацікавити нових туристів відвідати Сумщину з різних регіонів України та з-за кордону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Київська міська державна адміністрація URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/content/realizovani-proekty-2019.html?PrintVersion>
2. KULUAR – походи в гори. Сходження. Трекінг. URL: <https://kuluarpohod.com/ua/routes/skalna-shkola-v-korostyshevi/>
3. Клуб туристів-альпіністів Сумського палацу дітей та юнацтва. URL: <http://www.abalakovets.sumy.ua/node/264>
4. Скеледром Рельєф. URL: <https://shkolyar.org.ua/club/sumy/skeledrom-relyef-sumy.html>
5. Mountain World. URL: <https://mountainworld.com.ua/tours/karpaty/>
6. Mountain World. URL: <https://mountainworld.com.ua/>